

BAZALT ÉS BOR ARCHEOLÓGIÁJA

GILVESY PINCÉSZET, HEGYMAGAS

ÉPÍTÉSZ ARCHITECT: SAJTOS GÁBOR

SZÖVEG TEXT: BOTZHEIM BÁLINT

FOTÓK PHOTOS: BUJNOVSZKY TAMÁS

A Balaton-felvidék frissebb építészetéből lassan új példatárat lehetne összeállítani. A hely szellemének felemelkedését látva az ember szívében új remény ébred: lehet, hogy mégsem a technika gépezetének zavaró faktora vagyunk csupán? Ezen a különleges helyen, a Szent György hegy tűzes bazaltorgonái és a Balaton látványának gravitáló mélysége között megsejtjük, hogy a hely – ahogyan az ember és a bor – utánozhatatlan individuum.

Az itteni kontextus ősi összetevői, a tűz és víz, hamvasi hozzáállást érdemelnek. A Gilvesy borászat megszületéséhez előbb a hely rétegzettségébe kellett alámerülni. A területre, mivel a Balaton-felvidéki Nemzeti Park része, igen szigorú szabályok vonatkoznak. Ezt tetézi még a műemléki környezet. A szabályok halmaza azonban nem meghatározottságot jelent, hanem határozott mozgásteret. Az eredeti présház és vincellérház a 19. század elején épülhetett az Esterházy-birtok részeként. Itt zajlott a szőlő- és borfeldolgozás, ugyanakkor a szüret ideje alatt ez volt az uradalmi szőlőmunkások szálláshelye is. A vincellérház sajátos telepítésű, az épület nem a bütüjével, hanem az oldalával néz a tó felé, a tornácot így a panoráma uralja. Lentről, a domb aljáról feltáruló látványt pedig a ház tömbje. A présház merőlegesen, enyhén szögben elfordítva áll a vincellérház mellett.

A tervezés alapelve az eredeti épületrészek megőrzése, az elpusztultak kortárs eszközökkel való helyreállítása volt. Az új építészeti gondolatok vezérfonala a színek, formák, arányok elementáris képzeteinek átmentése egy régi-új teljességbe. Az évszázados épület titkainak megismerésére hosszú, analitikus munkát kívánt. A régi épületrészek kutatásakor derült ki, hogy alig volt alapozás a falak alatt. A mai igényeknek megfelelő

vasbeton alap megépítése csak szakaszolással volt lehetséges, a régi és az új alap közé vízszigetelő fémlemezeket préseltek. Az épület alatt húzódó boltozatos pincét eredeti formájában állították helyre, és most is, mint régen, borpinceként funkcionál. Az épület déli, tó felé néző oldalán a valaha faoszlopos tornácot kortárs megfogalmazásban láthatjuk. A megnövelt, két méterre is kinyúló tornác fölötti konzolos tetőt leleményes megoldás teszi lehetővé. Valójában a tetőtér háromszög formájú betonkerete támaszkodik a megerősített földszinti falakra. Az eredeti ablakosztást a nyugati falfélgig megtartották. Ott egy utólagosan falazott rész elbontásával nyert falszakasz most üvegfallal teljes panorámát nyújt a bent tartózkodóknak.

A bejáratot az északi oldalon találjuk, az ajtó szó szerint belesimul a nyílás nélküli fehér falfelületbe. Belépve meglepő látvány fogad: az egykori füstös konyha boltozatos terébe lépünk, a bejáratnál szemben az eredeti, hatalmas füstfogó gerenda néz vissza ránk. A földszinti tér egyszatú, ahogyan régen is az volt; konyhát, étkezőt és egy szobát fog egybe. A vágott bazaltkő padló a tornácra is kifut. A mennyezet egységes látszóbeton felületének egyhangúságát a konyha-étkező fa álmennyezete teszi derűssé. Kétkarú lépcsőn jutunk fel a tetőtérbe, ahol az építészeti koncepció részeként csak a bazaltorgonák felé vannak nyílások. A tetősíkból kiálló üvegdobozokon keresztül csodálhatjuk a vulkanikus maradványokat, amely ezzel a gesztussal a Balaton látványával kerül egy rangra. A tetőtér anyaghasználatát hasonló a földszintéhez, a látszóbeton meleg szürkéje nyugodt háttérrel ad a többi, színesebb burkolatnak,

ÉPÍTÉSZET, BELSŐÉPÍTÉSZET ARCHITECTURE, INTERIORS:
SAGRA ÉPÍTÉSZ KFT.

VEZETŐ TERVEZŐ LEADING ARCHITECT:
SAJTOS GÁBOR

ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRSAK FELLOW ARCHITECTS:
GILVESY RÓBERT,
GRAND GABRIELLA,
VIRÁG PÉTER, NÉMETH REGINA

TARTÓSZERKEZET STRUCTURE:
GRAND ANDRÁS

ÉPÜLETGÉPÉSZET HVAC:
KURUNCZI GYÖRGY

ÉPÜLETVILLAMOSÁG ELECTRICAL ENGINEERING:
GOMBÁS LUKÁCS

ÚTTERVEZŐ ROADS:
WETTSTEIN MIKLÓS

MŰEMLEKI KUTATÁS MONUMENT EXPERT:
BOR FERENC

BORTECHNOLÓGIA WINE TECHNOLOGY:
RUDOLF KRIZAN

GENERÁLKIVITELEZŐ MAIN CONTRACTOR:
VEMÉV-SZER KFT.

FINOMBETON BÚTOROK CONCRETE FURNITURE:
KOVÁCS GÁBOR

a fapadló barnájának, a fehér falaknak és a bútoroknak.

A présháznak már csak az alapfalai voltak meg, így azt teljesen újjáépítették. A nagy belmagasságú teret, ahol az acéltartályok állnak, látszóbeton felületek uralják. Először csempeburkolatot terveztek ide, de a beton elkészültével, a zsaluzatot leszedésekor észrevették, hogy az milyen szép sávózást hagyott maga után, így ez lett a végső falfelület. A

borfeldolgozó és a szállásépület is alacsony energiafelhasználású, a hőellátást levegő-víz hőszivattyú biztosítja. Mindkét épület bazalt színű síkpala tetőhéjalást kapott, a kidobozolt, vastag ereszsáv a nádfedés húsát idézi vissza. A nemzeti park szigorú szabályai szerint a telek egésze nyitott, kerítést sehol sem találunk. Ahogyan a hegy mélységei a bort, úgy a ház szellemisége az épületet érleli absztrakt művé.

THE ARCHEOLOGY OF BASALT AND WINE GILVESY WINERY, HEGYMAGAS

Standing on St George's Hill in the wine region north of Lake Balaton, the original structure was built to function as a winepress and winegrower's house in the early 19th century as part of the Esterházy estate. Grapes and wine were processed here, and it was also used as the accommodation for farm hands during the time of harvest on the estate. The winegrower's house is a unique one owing to its positioning as the building faces Lake Balaton with its side instead of its butt. As a result, the porch is defined by the view, whilst the view from the foot of the hill is dominated by the house. Perpendicular to the winepress and slightly turned, there is the winegrower's house adjacent to it. The basic principle of design work was to preserve the original parts of the building as well as to restore the demolished ones by using contemporary means. New architectural ideas were strung along the same concept: to salvage the elementary images of colours, forms and proportions to create an integral unity of the old and the new.

